Олена ПЕНІЩУК *(Луцьк)*

МОДЕСТ ЛЕВИЦЬКИЙ - ПИСЬМЕННИК, ЛІКАР, ПЕДАГОГ І ГРОМАДСЬКИЙ ДІЯЧ

Вивчення і знання історії є потребою кожної свідомої людини. Як писав український історик Володимир Косик: "…історія – пам'ять народу, а народ (нація) без пам'яті не має майбутнього".

За останні більш як два десятиліття українські історики доклали багато зусиль для відродження історичної правди, для правдивого і об'єктивного висвітлення історичного минулого нашого народу. Ліквідовано багато так званих «білих плям», повертаються з несправедливого забуття сотні імен та прізвищ славних синів і дочок України і серед них ім'я патріота, письменника, лікаря, педагога і дипломата Модеста Пилиповича Левицького.

Проте далеко ще не всі сторінки життя і громадської діяльності М. Левицького знайшли належне відображення в історичній літературі. Тому безперечно актуальним залишається дальше поглиблене вивчення цієї проблеми. Причому, особливий інтерес і актуальність теми визначаються її краєзнавчим характером, оскільки значні періоди життя і діяльності М. Левицького пов'язані з Волинню. Тим більше, що нашій гімназії присвоєно ім'я цього видатного діяча.

Мета роботи: дослідити життєвий шлях і громадсько-політичну діяльність М.Левицького.

Завданнями даного дослідження було:

- визначити основні етапи життєвого шляху;
- розглянути еволюцію поглядів і творчої діяльності ;
- проаналізувати кожний етап життя ;
- охарактеризувати роль і значення М. Левицького як видатної особистості.

Предметом дослідження є конкретно історичні умови його особистого життя, службової і громадської діяльності, визначення основних періодів і характеру праці М. Левицького як лікаря, педагога, дипломата, особливостей літературної діяльності і громадсько-політичної позиції у суспільному житті України наприкінці XIX- початку XX століть.

Джерельною базою дослідження теми послужили насамперед спогади про М. Левицького його сучасників і нащадків, деякі документальні матеріали і факти, опубліковані в різних часописах, а також матеріали обласного краєзнавчого музею, краєзнавчого відділу обласної наукової бібліотеки для дорослих та обласної бібліотеки для дітей. Велику допомогу для нашого дослідження надала також наукова бібліотека Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Практичне значення роботи полягає в тому, що узагальнений матеріал може бути використаний при проведенні уроків з відповідних тем вітчизняної історії, уроків літератури рідного краю, а також по темі «Наш край». В позанавчальній роботі матеріал може бути використаний для проведення лекцій, бесід, тематичних виставок.

Початок життєвого шляху. Ковельсько – Окновський період

Модест Левицький належить до тих діячів української літератури, чиї імена понад півстоліття були заховані в архівах. Народився він 25 липня 1866 року в селі Вихилівці, неподалік Проскурова, в родині поміщика. Батько його був людиною демократичних переконань, знаним на Волині громадським діячем.

Родина Левицьких прагнула дати дітям (двом синам і дочці) добре виховання й освіту. Модест ще в гімназії мріяв стати письменником і вже в п'ятнадцять років видав у Кам'янці-Подільському свою першу збірку оповідань під назвою «Граф Мотика», яку потім ніколи не перевидавав.

Після закінчення гімназії М. Левицький поступив на історико-філологічний факультет Київського університету, чотири курси якого закінчив у 1888 році. Проте він не завершив філологічної освіти і того ж року вступив на курс медичного факультету.

Пізніше його син Віктор причину батьківського вчинку пояснював так: «майбутня праця «казьонного» вчителя гімназії його мало вабила, тому по чотирьох роках студій… він перейшов на медичний факультет з метою бути «мужицьким» доктором, служити народові своєму бідному, темному селянинові». Все наступне життя М. Левицького підтвердило щирість цих намірів. Але була і ще одна причина. Ще на студентській лаві він одружився і став батьком. Молода дружина хворіла на сухоти, під загрозою було й здоров'я сина. Тоді ця хвороба, страшна й невиліковна, загрожувала всьому людству. Тож М. Левицький мав переконання, що людей слід лікувати, годувати, перш ніж дати їм освіту.

З такими настроями зібрався у 1893 році молодий, щойно дипломований лікар Левицький на свою першу в житті посаду – в місто Ковель Волинської губернії. Судячи із спогадів друзів Левицького, початок його роботи був успішним. Нестача практичного досвіду в медицині компенсувалася вдумливістю, вимогливістю до себе і чуйним ставленням до людей. А ще були надзвичайна працездатність і безкорисливість. Все це вливало на репутацію лікаря; йому вірили, його поважали, до нього йшли.

У ковельський період М. Левицький зближується із сім'єю Косачів, які мешкали у Колодяжному. Він познайомився із Оленою Пчілкою, Лесею Українкою, Ольгою Косач – лікував їх, став у них своєю людиною. Навесні 1895 року, у зв'язку зі спалахом холери у Ковелі, М. Левицький майже не буває вдома, тому відвозить дружину Зінаїду і малого ще сина Віктора до Колодяжного, де наймає кімнату. Обідають вони у Косачів. Ольга Косач згодом напише про них у щоденнику: «Порядні люди, молоді подоляки», а Леся Українка в листі до Л. Драгоманової у вересні 1895 року зауважить: «гості дуже славні люди…»

Влітку 1895 року М. Левицький рідко бував в Колодяжному. Посуха, що супроводжувалася, крім голоду та холери, епідемією дизентерії, загостренням хронічних хвороб не залишали вільного часу. Але восени, коли пошесті пішли на спад, він часто відвідує родину і гостює у Косачів.

У листі від 13 вересня 1896 року Леся Українка писала: «…нога боліла дуже різко і страшно було подумати наступити на неї. Тоді я поїхала до Левицького, не застала його вдома, але на другий день він сам приїхав».

Час збігав непомітно і на початку 1896 року тридцятирічний лікар має вже багату практику й досвід. Він бачить організаційні вади сільської медицини, має думки щодо її вдосконалення, пише ґрунтовну статтю «Про сільську медицину у неземських губерніях» і друкує її в Петербурзі. Але дощова погода і нездорові випарки викликали загострення сухоти у Зінаїди Левицької, і Модест Пилипович почав клопотати про інше призначення і наприкінці року був переведений на посаду земського лікаря в подільське містечко Окни, на кордоні з Херсонщиною й неподалік від Ананьєва.

Лікарська практика на новому місці була значно меншою, залишалося більше часу для участі в громадському житті. Цьому сприяли й відвідини Ананьєва, спілкування з новими знайомими: відомим громадським діячем Євгеном Чикаленком та письменником, лікарем Іваном Липою. Люди ці були соціально активні, а І. Липа, до того ж, входив до антиурядового «Братства Тарасівців».

Під впливом нового оточення М. Левицький приходить до висновку, що має діяти на боці тих сил, які ведуть боротьбу за національне та соціальне визволення українства. Для цього лікарської праці було замало і М. Левицький звернувся до літератури, до прози, в основі якої лежали особисті враження та досвід. Фах практикуючого лікаря дав йому сюжети, талант письменника – засоби до їх відтворення, совість порядної людини – дотримання життєвої правди.

Євген Чикаленко писав у своїх спогадах про широку популярність М. Левицького як лікаря і як надзвичайно чуйної та доброї людини і згадує, що він вже тоді починав писати свої невеличкі новели з селянського та єврейського життя, в яких показував матеріальні нестатки та пригніченість населення і викликав до нього співчуття у читача.

Як літератор М. Левицький розумів свої можливості і не претендував на створення широких епічних творів. Кожен його твір – це проста і щира оповідь про те, що бачив, що хвилювало, про бідних гноблених та чистих душею людей. Він писав про них без залюбування, буденно, співчутливо, знаходячи начебто не нові, але водночас свої слова та засоби. Писав українською мовою в часи валуївщини, незважаючи на заборону українського слова.

Дебютом М. Левицького в літературі, якщо не вважати таким камянець-подільський збірник, був написаний в Окнах для місцевого драмгуртка водевіль «В клуні». Але намагання провести його крізь цензуру були марними. Не вдалось тоді його ні надрукувати, ні поставити на аматорській сцені. Водевіль був виданий окремою книжкою лише у 1903 році у Києві. У цей же час М. Левицький пише й одне з перших своїх оповідань «Дякова помста», яке прочитав з машинопису М. Старицький на родинному вечорі 28 листопада 1899 року. Перше друковане оповідання на історичну тему побачило світ у 1901 році в часописі «Киевская старина».

М. Левицького турбувала санітарна просвіта селян. На Волині та на Поділлі він щоденно стикався з випадками людських забобонів та неуцтва, які мали іноді жахливі та невиправні наслідки для здоров'я людей. Першою просвітницькою книжкою М. Левицького була «Короста або Чухачка». Далі він написав такі ж книжки про холеру, сибірку, про хвороби очей, про наслідки лікування у знахарів та баб – «шептух», про пранці, скарлатину; видав книжки для народного читання: «Десять заповідей матері», «Десять заповідей здоров'я» тощо. Він друкував їх, де тільки міг: у видавництві популярної літератури в Петербурзі, у Києві, в губернських та повітових друкарнях. Він робив чималі витрати на видання і розповсюдження цих книжок, не одержуючи з

цього жодної вигоди, крім усвідомлення, що це потрібно людям.

У цей час він звертається і до проблеми мо-вознавства, що знайшло реальне втілення у таких книжках як «Язык, наречие или говор?», «Українська граматика», «Українська граматика для самонавчання», «Рідна мова», «Порівнююча граматика вкраїнської мови», «Круті слова», «Паки і паки» тощо. Ці книжки витримали по кілька перевидань і передруків, їх географія була досить широкою і завершилася вже на еміграції в Чехословаччині й Польщі.

В містечку Окна М. Левицький підготував і поставив кілька українських вистав, залучивши до них місцеву інтелігенцію. Як приміщення для аматорського театру було використано залу місцевого суду. Театральні вистави користувалися успіхом, але це викликало підозру поліційного відомства, яке видало розпорядження про негласний нагляд за Модестом Левицьким. Син Віктор пізніше згадував: «Мазепинство до батькового реноме вже було прибито цвяхом: і говорить з селянами по «малоруськи», і пише «книжки» на цій мові, і вистави робить теж «малоруські». Явний мазепинець!»

Незважаючи на те, що лікарню М. Левицький зробив зразковою і люди були задоволені своїм лікарем, почалися безпідставні прискіпування, а згодом М. Левицькому дали зрозуміти, що в Окнах і взагалі на Поділлі він є персоною небажаною. Довелося кидати насиджене місце і знову шукати роботу. Лише восени 1899 року знайшлася вакансія в Боярці, під Києвом, куди й переїхав М. Левицький з родиною.

Літературна та громадсько – політична діяльність на початку XX століття

Наприкінці жовтня 1899 року Леся Українка писала до сестри Ольги: «Приїхав доктор і вже сидить у клініці… Жінка його і Вітя теж тут». Слід уточнити, що лікарня і житло Левицьких знаходиться не в самій Боярці, а поряд з нею в селі Будаївка, приблизно на відстані версти від залізничної станції. Будинки будаївських фахівців стали звичним місцем літнього відпочинку київської інтелігенції. М. Левицький поновив старі і завів нові знайомства. У колі його тодішніх спілкувань бачимо С. Єфремова, В. Дурдуківського, Ф. Матушевського, Б. Грінченка, В. М. Лисенка та інших. Сам він частий гість Косачів та Старицьких і книгарні НТШ на Безаківській вулиці, де був осередок творчої інтелігенції.

На новому місці поліпшилося здоров'я Зінаїди Левицької, вона багато працювала над перекладами, допомагала чоловікові. Родина придбала власне піаніно. Левицький грав майже професійно, мав абсолютний музичний слух і був обізнаний із світовою музичною класикою. Добре йшли справи і в лікарні, яка часом ставала притулком для людей, яких переслідувала поліція.

У Будаївці М. Левицький мав сприятливі умови для творчої праці, його оповідання під власним прізвищем і під псевдонімами друкувались в періодичних виданнях, таких, як «Літературно – Науковий Вісник», «Нова громада», «Світло», «Киевская старина».

У 1903 році М. Левицький познайомився з М. Коцюбинським і на прохання останнього написав оповідання «Пенсія», яке, на жаль, цензура не пропустила. Чи не головною подією на цей час стало залучення М. Левицького до громадської роботи, активний інтерес його до проблем: «Стара громада», «Рада», партії – «Демократична», «Радикальна», диспути навколо назв, статутів, програм, спроба видавати тижневик «Селянин» тощо. М. Левицький не лише віддав данину партійній діяльності, а й завжди перебував у її епіцентрі. Є. Чикаленко у своїх спогадах зазначив «Радикальна партія, згуртувавши… таких діяльних та відданих українській справі людей, як С. Єфремов, Ф.Матушевський, доктор М. Левицький та інші, енергійно взялись за літературну працю – за питання партійної літератури, а для видання її відрядили Матушевського до Львова…»

Партійні справи не завадили М. Левицькому брати участь в літературно-мистецькому житті Києва. Він працює в «Просвіті», в липні ж 1904 року обраний разом з М. Лисенком та Лесею Українкою дійсним членом «Киевского литературно-артистического общества».

М. Левицький продовжує і літературну працю: пише нові оповідання, перекладає спільно з дружиною Сінклера, Сенкевича, Пруса, хоча більшість роботи тут належить Зінаїді Левицькій**.** Іноді він пише музику до віршів, які особливо сподобалися, але то переважно для себе, або для аматорських вечорів.

Загострення революційної ситуації під час Російсько – Японської війни, пожвавлення партійної роботи вимагали від М. Левицького постійної присутності. Тому постало питання про переїзд до Києва. Це сталося наприкінці 1904 року. М. Левицький отримав місце директора фельдшерської школи на Лук'янівці і за сумісництвом посаду завідуючого Лук'янівським притулком для дітей, яких залишили батьки.

На новій посаді М. Левицький пробув недовго. Його нововведення – дозвіл читати лекції і відповідати українською мовою, скорочення програми з російської літератури породили доноси, звинувачення в україножильстві тощо. Його звільнили з посади директора училища і залишили лише завідування дитячим притулком. Гроші, які платили за цю працю, були такі мізерні, що

стало неможливим утримувати родину і наймати житло. Оселилися в будинку матері Зінаїди Левицької на Малій Володимирській, але це не вирішило справи. Знову почалися пошуки роботи. Спочатку М. Левицького взяли до резерву лікарів управління Південно – Західної залізниці, а коли звільнилася посада залізничного лікаря на прикордонній станції Радзивилів на Волині, він переїхав туди з родиною.

Дата переїзду М. Левицького до Радзивілова невідома, але є чимало свідчень, що це сталося влітку 1907 року. Бо протягом усієї осені 1906 року він був у Києві. 30 жовтня він відвідує Косачів. Ольга Косач – Кривинюк в листах своєму чоловікові писала, що протягом листопада її хворого батька лікував доктор М. Левицький.

У цей час на прохання «Просвіти» М. Левицький готує для «Календаря» статтю «Як рятуватися при наглих випадках». Вона виходить в тому ж році й окремим відбитком, а «Україна» вміщує анотацію: «Дуже корисна і давно потрібна книжечка, написана гарно і дуже популярно».

20 січня 1907 року газета «Рада» повідомляє про обшуки, проведені жандармським управлінням у відомих українських діячів культури – М. Лисенка, Лесі Українки, Б. Грінченка, М. Левицького та про проведені у зв'язку з цим арешти. Про арешт Левицького повідомляла Леся Українка у листі до Олени Пчілки 6 лютого 1907 року.

Проте арешт був коротким і вже наприкінці січня 1907 року М. Левицький виїхав з дружиною до Ялти. Повернувся до Києва на початку березня і невдовзі виїхав за новим призначенням до Радзивілова, невеличкого містечка на кордоні з Австрією.

Як залізничний лікар, він мав право на безкоштовний проїзд і часто відвідував Київ. В один з таких приїздів у 1907 році в редакції «Ради» М. Левицький познайомився з Д. Дорошенком, який дуже тепло у спогадах писав про цю зустріч. Найвірогідніше ця зустріч відбулася наприкінці червня 1907 року, коли у видавництві «Просвіта» вийшли з друку «Оповідання» М. Левицького і він прибув з цієї нагоди до Києва. Тоді ж, 24 червня, він познайомився з М. Грушевським і подарував йому примірник своєї книжки з написом: «Високоповажному Професорові Михайлові Грушевському на знак щирої шаноби».

Навесні 1909 року М. Левицький, на прохання друзів, зустрів у Радзивілові Андрія Франка, який з хворим батьком повертався з Києва, надав їм притулок, допоміг оформити документи на перетин кордону і супроводив до Львова. Були й інші цікаві зустрічі з друзями. Так, коли у Д. Дорошенка виникла потреба подорожувати по Волині й збирати етнографічний та краєзнавчий матеріал, він попросив організувати подорож М. Левицького. До них приєднався І. Зелінський, молодий вчений з Галичини. Їхали селянською фурою на сіні. Відвідали Берестечко, Острог, Здолбунів, Рівне, Городок тощо.

У 1910 році в «Речи» М. Левицький друкує статтю про українську мову. Він також допомагає багатьом робітникам-залізничникам писати скарги, що стало відомо поліції. За ним знову встановлюється негласний нагляд, нагромаджуються несприятливі коментарі. Зрештою, ці поліційні заходи призвели до того, що неблагонадійного М. Левицького перевели до Білої Церкви, подалі від кордону.

У Білій Церкві М. Левицький прожив з родиною майже п'ять років. Це був час напруженої громадської роботи. Письменник готує нові книжки та збірники. У 1914 році в альманасі «Досвітні огні» друкується оповідання «Забув», а на початку 1917 року, як тільки були зняті цензурні пута, одна за одною виходять книжки з популярної медицини та української граматики. На початку 1918 року побачила світ підготовлена ще в Білій Церкві «Українська граматика для самонавчання».

Українська революція та еміграція

Одразу після Жовтневого перевороту 1917 року М. Левицький залишає Білу Церкву і переїздить до Києва. Тут він працює урядовцем в апараті Міністерства Шляхів УНР, обіймаючи посаду Директора культурно-освітнього департаменту.

М. Левицький разом з урядом УНР пережив важкі часи російської інтервенції та громадянської війни. Його шляхи пролягали через Кам'янець-Подільський, Жмеринку, Білу Церкву, Фастів, Мотовилівку, Васильків, Боярку. Про це він залишив свої спогади.

У 1918 році виходять його «Оповідання» (Черкаси - Київ), які мали бути першим томом нездійсненого п'ятитомного зібрання творів.

1919 і перша половина 1920 року у житті М. Левицького пов'язані з Грецією, куди він був направлений в складі дипломатичного представництва УНР. 19 січня 1919 року він з дружиною, сином і п'ятирічним онуком виїхав до Афін. Послом від УНР був призначений Ф. Матушевич, але 21 жовтня 1919 року він помер, і Левицький, який числився радником посольства, став фактично виконувати функції посла. Не обійшло лихо і особисто М. Левицького. В лютому від легеневої кровотечі померла дружина Зінаїда Левицька.

Нечисленна українська місія в Афінах розгорнула активну дипломатичну діяльність. У 1920 році М. Левицький відвідав з'їзд українських послів у Відні, зустрівся з добрими знайомими: міністром закордонних справ А. Ніковським, по-

слами М. Славинським, Д. Антоновичем та іншими, але вже 1 серпня 1920 року ситуація різко змінилася, Україна була окупована і посольство припинило роботу.

У серпні цього ж року М. Левицький з сином і онуком виїхали спочатку в Австрію, а потім до Польщі. Умови життя були складними, в пригоді тут став йому досвід лікарської практики. Проте на початку 1922 року він виїхав до Чехословаччини, де в Подебрадах заснували Українську господарську академію. Тут М. П. Левицький викладав українську мову і був штатним лікарем. Справи складались непогано. Син учився на гідротехнічному відділі, життя налагоджувалося.

Викладання української мови мало у М. Левицького теоретичне підґрунтя. Вже на еміграції до його наробку додалися нові книжки з мовознавства: у 1921 році «Порівнююча граматика вкраїнської мови», а в 1923 – «Українська граматика». Незважаючи на обмеженість часу, бо, крім лекцій, чимало його поглинав прийом і лікування хворих, відвідування їх на домівках, організаційні заходи з утримання медичного пункту, Левицький пише спогади про громадянську війну «Глорія віктіс», оповідання, есе: «Також емігранти», «Людина звір» тощо. Він друкує їх у «Літературно – науковому віснику» та в календарі – альманасі «Дніпро».

У 1922 році зі Львова до Праги приїхав відомий бандурист Василь Ємець. Він створив школу гри на бандурі, і Модест Левицький, добрий музика, пішов вчитися до цієї школи. Але попри цікаве і забезпечене життя, М. Левицького нестерпно тягне на батьківщину. В 1927 році він залишає Чехословаччину і приїздить до Луцька.

Луцький період життя та діяльності

З 1927 по 1932 рік М. П. Левицький разом з сім'єю сина жив у Луцьку, працював лікарем і учителем української мови початкових класів української гімназії. Спочатку родина Левицьких мешкала на Яровиці (нині вулиця Івана Франка), а потім на вулиці Квітковій (Красне).

Поряд з плановими заняттями в гімназії, багато уваги приділяв М. Левицький позакласній і позашкільній роботі, систематично проводив з учнями бесіди на моральні та етичні теми, керував театрально-аматорським гуртком. Грали юні актори переважно класику – твори Т. Шевченка, Лесі Українки, В. Шекспіра, В. Винниченка, ставили сценки з учнівського життя. Щороку гуртківці проводили свята – академії, присвячені Т. Шевченку, І. Франку, Лесі Українці, відзначали ювілеї видатних українських історичних діячів, свято матері. Колишня учениця гімназії Ангеліна Саєнчук згадує, як щоп'ятниці М. Левицький читав лекції на різні теми: про пошану до чужої власності та громадського добра, про пунктуальність, про брехню та інше. Онук Левицького згадував, як перед Пасхою дідусь дав учням завдання привезти з різних сіл писанки, а сам замовив великий стіл, поділений на секції з назвами сіл. У кожному гнізді помістили відповідні писанки. Так у гімназії на початку 1928 року започатковано було музей народного мистецтва.

Дуже полюбляючи музику, М. Левицький придбав на замовлення для себе і для онука бандури, а також організував в Луцькій гімназії гурток бандуристів і сам вчив грі на цьому інструменті гімназистів. М. Левицький знав кілька мов: німецьку, французьку, старогрецьку, латинь, чеську, польську. Робив переклади з польських класиків, писав статті в газету, писав також і літературні твори, читав доповіді у Луцькій «Просвіті».

За давньою шкільною традицією, кожному вчителю учні давали якесь прізвисько. Модеста Пилиповича вони ніжно і ласкаво називали „дідусем".

Працював Левицький як завжди дуже багато, до самозабуття, хоча здоров'я було вже не те, що в молоді роки. Якось на уроці раптово стало йому погано. Потрапив до лікарні із заворотом кишок, а через кілька днів, 16 червня 1932 року його серце зупинилося. Поховали М. П. Левицького на православному цвинтарі в Луцьку (нині там сквер на проспекті Волі навпроти гімназії №4). Були це похорони, яких український Луцьк ще не бачив: прибули делегати з різних міст і сіл. Тепер його могила (після перенесення у 1976 році) знаходиться на міському кладовищі неподалік села Гаразджа (Додаток 2).

Висновок

Незважаючи на десятиліття замовчування, Модест Левицький був і залишається видатною постаттю нашої історії та літератури. Він жив в Україні і жив заради України, жив серед буремних громадських і мистецьких подій кінця XIX - початку XX століть. Час повертає справедливість. Модест Левицький повертається в Україну.

Високі духовні якості Модеста Левицького як патріота і подвижника, гуманіста, педагога, вихователя є чудовим прикладом для морального і патріотичного виховання молоді.

Історично так склалося, що життя і діяльність цієї видатної людини були тісно пов'язані з Волинню і, зокрема з Луцьком, куди він переїхав рівно 88 років тому. Збережено і увічнено пам'ять М. Левицького- колективу Луцької гімназії № 4 у 2010 році присвоєно ім'я Модеста Левицького (Додаток 1) . Учні гімназії доглядають могилу письменника, шанують його пам'ять. Нині іде збір матеріалів для створення кімнати - музею славетної людини.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Луцька гімназія №4 імені Модеста Левицького

Фойє Луцької гімназії №4 імені Модеста Левицького

Додаток 2

***Сквер навпроти гімназії №4 (проспект Волі),
де раніше був цвинтар, на якому поховали М. Левицького***

Могила Модеста Левицького на міському кладовищі неподалік с. Гаразджа

Додаток 3

Пам'ятна дошка на будинку (вул. Б. Хмельницького), в якому у 1927 – 1932 роках працював М. Левицький

Список використаних джерел:

1. Балабольченко А. Модест Левицький // Рідна школа. - 1998. - № 12. - С. 22 – 28.
2. Балабольченко А. Модест Левицький // Київська старовина. - 2005. - № 4. - С.139 - 154.
3. Гей В. Явір Модеста Левицького // Роде наш красний. Волинь у долях краян і людських документах. - Т. 1. - Луцьк,1996. - С. 338.
4. Дорошенко Д. Лікар – гуманіст // Роде наш красний. Волинь у долях краян і людських документах. - Т. 3. - Луцьк,1999. - С. 39 - 45.
5. Кошелюк Р. Наш незабутній громадянин // Віче. - 1996. - 25 липня.
6. Криштальський А. Відкрито меморіальну дошку на честь Модеста Левицького // Луцьк молодий. - 2003. - 29 травня.
7. Левицький В. В. Спогади про дідуся Модеста // Українська гімназія в Луцьку. Спогади. - Луцьк,1998 - С. 22 - 23.
8. Левицький Модест. Енциклопедія українознавства. - Т. 4. - С.1269.
9. Левицький В. Син про свого батька // Роде наш красний. Волинь в долях краян і людських документах. - Т. 3. - Луцьк,1999. - С. 17 - 38.
10. Левчанівський О. Мої спогади про Модеста Пилиповича Левицького // Роде наш красний. Волинь в долях краян і людських документах. - Т. 1. -Луцьк,1996. - С. 338 - 339.
11. Липницька І. Мала проза Модеста Левицького // Диво слово. - 2004. - № 4. - С. 13 – 19.
12. Липницька І. Жанр сатирично-гумористичного оповідання у творчості Модеста Левицького // Визвольний шлях. - 2006. - Кн. 6. - С. 50 - 59.
13. Онуфрійчук М. Стежками Модеста Левицького // Волинь. - 1996. - 25 липня.
14. Онуфрійчук М. А. Модест Пилипович Левицький // Минуле і сучасне Волині. Історичні постаті краю. - Луцьк, 1991. - С. 93 - 95.
15. Онуфрійчук М. А. Модест Левицький // Волинський календар 1992. -Луцьк, 1992. - С. 32 - 33.
16. Побірченко Н. С. Письменник, лікар, педагог і дипломат Модест Левицький // Педагогіка і психологія. - 2002. - № 1 - 2. - С. 176 - 187.
17. Пушкар Н. Модест Левицький учив Луцьких гімназистів // Вісник. - 2002. - 13 червня.